

Byrådssak /23

Saksframstilling

Vår referanse: 2023/269840-2

Høringsuttalelse til rapporten **Barn i fattige familier**

Byrådets vurdering og forslag til høringsuttalelse:

Byrådet deler ekspertgruppens bekymring om barn i fattige familier og opplever rapporten som grundig og med godt gjennomarbeidete anbefalinger for innsats gjennom oppveksten. Rapporten er oversiktlig og lett å lese.

Det omfattende kunnskapsgrunnlaget i rapporten vil kunne bidra til kommunen sitt arbeid med egne utredninger og planer, både på overordnet nivå og på tjenestenivå. Byrådet stiller seg også bak forslaget om å øke, skattlegge og jevne ut satsene for barnetrygd. Byrådet støtter også Bergen kommune støtter rett til barnehageplass ved fylte ett år under forutsetning at dette gjøres som en gradvis opptrapping slik ekspertutvalget foreslår. Dette er i tråd med det politiske grunnlaget for byrådet i Bergen. Det er fornuftig og naturlig å starte ut med at barn født i desember får rett til plass i løpet av måneden de fyller ett år.

Byrådet opplever at både mål - styrke oppvekstvilkårene og forebygge at fattigdom går i arv - og anbefalinger i rapporten sammenfaller med mål og tiltak fra mange av Bergen kommunes planer og innsats for barn og unge og deres familier. Mange av kommunens planer har som uttalt mål at de skal bidra til å redusere sosial ulikhet. Vi har en Folkehelseplan (snart en strategi), bygget på levekårkunnskap om befolkningen. Vi fordeler budsjettmidler på bakgrunn av levekårsindekser og opphopning av levekårsutfordringer. Vi har områdesatsinger som samarbeider med lokalbefolkningen i utsatte levekårsområder for å styrke oppvekstmiljøet. Vi har planer for kvalitet og innsats i barnehager og skoler og vi har en Ungdomsplan og planer for blant annet fritid og frivillighet.

Bystyret i Bergen har nylig vedtatt en *Strategi for oppvekst* som forplikter alle som arbeider med barn, unge og deres familier, uansett byrådsavdeling. En strategi på tvers ble sett som nødvendig for å klare å samle og sette en felles retning for kommunens innsats for å redusere sosial ulikhet, og for å legge til rette for tiltak som krever innsats fra flere sektorer. De viktigste samfunnsutfordringene som strategien skal virke for er både nasjonale og lokale: frafall i skolen og fragmenterte hjelpetjenester. Ingen byrådsavdeling eller tjeneste klarer å ordne opp i dette alene og det krever et utstrakt samarbeid på tvers, på alle kommunale nivå og med øvrige støttespillere og samarbeidsparter.

Byrådet opplever at det er stort samsvar mellom barneverns/oppvekstreformen og begrunnelser og anbefalinger i rapporten 'Barn i fattige familier'. Byrådet støtter den strategiske dreiningen i rapporten mot tidligere kommunal innsats. Tilgang for alle barn og unge i ulike aktivitetstilbud, mer helsefremmende og forebyggende arbeid, mer tverrfaglig samarbeid og helhet i tjenestetilbudet er tiltak som allerede finnes i kommunens planer for oppveksten.

Byrådet støtter mange av ekspertgruppens anbefalinger. Byrådet gir ikke nærmere vurdering av disse, da de oppleves som godt begrunnet og formulert.

Byrådet ønsker særlig å understreke og støtte anbefalingene om mer kunnskap og forskning på ulike områder. Her har Bergen kommune over mange år hatt en kunnskapssatsing [KunnskapsKommunen](#) for å styrke lokal forskning, innovasjon og kunnskapsutvikling i egne tjenester. KunnskapsKommunen har knyttet til seg egne FoU-kontakter fra tjenestene og har en egen faggruppe for barn og unge under [Alrek \(alrekhelseklynge.no\)](#) som skal bidra til å understøtte og videreutvikle lokale og regionale forskning- og utdanningsmiljøer.

Der byrådet ikke støtter anbefalingene – helt eller delvis - vil refleksjoner og endringsforslag bli forklart og presentert for de anbefalingene dette gjelder. Høringsinnspillene er presentert i sin helhet i saksfremstillingen.

Om finansiering.

Flere av tiltakene som anbefales vil være svært kostnadskrevende for økonomisk hardt pressede kommuner. Det er krevende å prioritere forebyggende, samarbeidende og utvidende tiltak og tjenester, når barn og unge og deres foreldre samtidig må få de tjenestene som de har lovmessig rett og krav på.

Byrådet forutsetter at nye kostnadskrevende tiltak følges opp med statlig finansiering.

Begrunnelse for framleggelse til bystyret:

Byrådets fullmakter § 6, vedtatt av bystyret 16. desember 2020 i sak 378/20:

Høringsuttalelser i prinsipielle saker som samtidig innebærer politiske avveininger, skal avgis av bystyret.

Saken anses å være prinsipiell og innebære politiske avveininger.

Forretningsutvalget har i møte 21.11.2023 i sak 26/23 fattet følgende vedtak:
Utvalg for helse og sosial innstiller til bystyret som avgir høringssvar til «Høring - ekspertgrupperapport om barn i fattige familier» på vegne av Bergen kommune.
Høringen sendes utvalg for barnehage, skole og idrett til orientering.

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

1. Bergen kommune avgir høringsuttalelse til rapporten «Barn i fattige familier» slik den fremkommer av byrådets forslag.

Dato: 29. november 2023

Christine Meyer
Byrådsleder
mangfold

Charlotte Spurkeland
Byråd for barnevern, sosiale tjenester og
mangfold

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Vedlegg:

- Høring av ekspertgrupperapport om barn i fattige familier (høringsbrev)
- Ekspertgruppens rapport om barn i fattige familier

Saksframstilling:

Bergen kommune deler ekspertgruppens bekymring om barn i fattige familier og opplever rapporten som grundig og med godt gjennomarbeidete anbefalinger for innsats gjennom oppveksten. Rapporten er oversiktlig og lett å lese.

Det omfattende kunnskapsgrunnlaget i rapporten vil kunne bidra til kommunen sitt arbeid med egne utredninger og planer, både på overordnet nivå og på tjenestenivå. Bergen kommune opplever at både mål og anbefalinger i rapporten sammenfaller med mål og tiltak fra mange av kommunens planer og innsats for barn og unge og deres familier.

Mange av kommunens planer har som uttalt mål at de skal bidra til å redusere sosial ulikhet. Bystyret i Bergen har nylig vedtatt en *Strategi for oppvekst* som forplikter alle som arbeider med barn, unge og deres familier, uansett byrådsavdeling. En strategi på tvers ble sett som nødvendig for å klare å samle og sette en felles retning for kommunens innsats for å redusere sosial ulikhet, og for å legge til rette for tiltak som krever innsats fra flere sektorer. De viktigste samfunnsutfordringene som strategien skal virke for er både nasjonale og lokale: frafall i skolen og fragmenterte hjelpetjenester. Ingen byrådsavdeling eller tjeneste klarer å ordne opp i dette alene og det krever et utstrakt samarbeid på tvers, på alle kommunale nivå og med øvrige støttespillere og samarbeidsparter.

Bergen kommune opplever at det er stort samsvar mellom barneverns/oppvekstreformen og begrunnelser og anbefalinger i rapporten 'Barn i fattige familier'. Byrådet støtter den strategiske dreiningen i rapporten mot tidligere kommunal innsats. Tilgang for alle barn og unge i ulike aktivitetstilbud, mer helsefremmende og forebyggende arbeid, mer tverrfaglig samarbeid og helhet i tjenestetilbudet er tiltak som allerede finnes i kommunens planer for oppveksten.

Bergen kommune støtter mange av ekspertgruppens anbefalinger. Bergen kommune gir ikke nærmere vurdering av disse, da de oppleves som godt begrunnet og formulert.

Der byrådet ikke støtter anbefalingene – helt eller delvis - vil refleksjoner og endringsforslag bli forklart og presentert for de anbefalingene dette gjelder. Høringsinnspillene er presentert i sin helhet i saksframstillingen.

Høringsuttalelse til rapporten 'Barn i fattige familier'.

10.2.1. Barnetrygd – Øke, skattlegge og jevne ut satsene for barnetrygd. Kombineres med at foreldrefradraget avvikles. Avvikling av barnetilleggene vurderes videre.

Konklusjon:

Bergen kommune støtter anbefalingene.

10.2.2. Bostøtte – Holde bostøtten fast for et halvår av gangen for barnefamilier

Konklusjon:

Bergen kommune støtter anbefaling, med følgende utdypende kommentarer:

Utdypende kommentarer:

Bergen kommune har erfart at ustabilitet i bosituasjon oppleves som utrygt for barn og bidrar til manglende deltagelse fra foreldrene i samfunnet/nærmiljøet. Lengre husleiekontrakter for

barnefamilier kan styrke bostabilitet i en lengre periode og bidra til å sikre ro og forutsigbarhet i hjemmet.

Bergen kommune vil under dette punktet peke på at lavinntektsfamilier ofte bor trangt og i utsatte levekårssoner, gjerne i kommunale boliger. Det er viktig å styrke fellesområder både i bolig (lagringsplass og fellesareal i boligkomplekset) og utenfor bolig med gode møteplasser både innendørs og utendørs (ungdomsklubber, bibliotek, ungdomskafe, grøntområder osv). Trangboddhet betyr også at en del barn oppholder seg mer utenfor hjemmet enn i hjemmet og det gjør det ekstra viktig med møteplasser for disse barna, men også at det er voksen tilstedeværelse ved organisert lek/aktivitet for at tilbudene skal føles trygge og støttende. Bergen kommune har også erfart at mange barn i kommunale boliger melder om utrygge boforhold pga rusutfordringer blant andre beboere. Det er særs viktig å ikke blande disse beboergruppene for at barn og familier skal føle seg trygge i eget hjem. Perspektiv knyttet til bokvaliteter og nærmiljø er for øvrig ivare tatt gjennom anbefaling 10.8.

10.2.3. Sosialhjelp – Egen bestemmelse om barnets beste i sosialtjenesteloven

Konklusjon:

Bergen kommune anerkjenner «barns beste» som et viktig beslutningsperspektiv for alle tjenester som er i kontakt med barn og foreldre. Bergen kommune er usikker på hva som er beste løsning når dette perspektivet også skal ivaretas i sosiale tjenester.

Utdypende kommentarer:

Det viktigste for barn og unge er å bli sett og få grunnleggende behov og hjelpebehov vurdert med tanke på støtte og oppfølging fra aktuelle tjenester. Dette innebærer å både identifisere daglige behov og bidra til at familien kommer i kontakt med relevante hjelpeinstanser dersom barnet trenger hjelp og oppfølging. Et slikt ansvar er allerede beskrevet i «Barn som pårørende»-plikten, jfr. Helsepersonellovens § 10a. I Bergen kommune er det utarbeidet rutiner som forplikter sosialtjenesten til å ivareta barn som pårørende, tilsvarende det kravet som ligger til helsepersonell.

Bergen kommune ser at sosialtjenesten er en viktig tjeneste for barn i fattige familier. Også sosialtjenesten må delta og forplikte seg sammen med andre tjenester for barn og familie for at målet med barneverns-/oppvekstreformen skal bli nådd.

«Barns beste» og «barn som pårørende» kan ses som to sider av samme sak, der alle som møter barn og unge direkte og indirekte, kan få samme plikt. En samordnet plikt kan tydeliggjøres gjennom nasjonale veiledere eller gjennom lovbestemmelser. Bergen kommune vil derfor be departementet om å vurdere hvordan «barns beste-plikten» kan sikres og utvikles opp mot «barn som pårørende-plikten».

Bergen kommune vil samtidig be regjeringen om å vurdere behovet for en revidering og modernisering av sosialtjenesteloven for å gjøre den bedre tilpasset de endringene som har vært i samfunnet. Bergen kommune stiller også spørsmål om det er på tide med en evaluering av om hvorvidt NAV-reformen har bidratt i kampen mot fattigdom.

10.3. Barnehage – Gradvis innføre løpende, automatisk barnehageopptak med en universell gratis kjernetid. Kombineres med at kontantstøtte avvikles.

Høringsinstansene bes om innspill til:

- a. Løpende opptak og rett til barnehageplass i løpet av måneden barnet fyller ett år
- b. Automatisk tildeling av tilbud om barnehageplass, kombinert med målrettet informasjon om barnehage gjennom helsestasjonen

- c. Innføring av universell gratis kjernetid i barnehage, tilsvarende 20 timer i uken
- d. Dagens to moderasjonsordninger erstattes av en ny moderasjonsordning for barnefamilier med lav inntekt
- e. Kontantstøtten avvikles

Bergen kommune har følgende hørings svar til enkeltpunktene under anbefaling 10.3. a-e:

a. Løpende barnehageopptak og rett til plass i løpet av den måneden barnet fyller ett år

Konklusjon:

Bergen kommune støtter rett til barnehageplass ved fylte ett år under forutsetning at dette gjøres som en gradvis opptrapping slik ekspertutvalget foreslår. Det er fornuftig og naturlig å starte ut med at barn født i desember får rett til plass i løpet av måneden de fyller ett år. En vil påpeke at det er utfordrende for foreldre å forstå at høstbarn født i september, oktober og november har rett, men ikke desember-barna.

Bergen kommune mener utvalget bør antyde hvilket tidsperspektiv en ser for seg i forhold til de enkelte trinnene i modellen (hva som ligger i gradvis) siden det legges opp til en trinnvis innføring som i neste trinn skal gi rett til barnehageplass for barn født i januar-mars og til slutt til alle barn. Innføring av ny modell for barnehageopptak og foreldrebetaling forutsetter statlig finansiering, og Bergen kommune forventer derfor at det følger statlige midler.

Utdypende kommentarer:

Klosterhagen-erklæringen sier at byrådet i Bergen vil tilrettelegge for at alle barn har mulighet til å gå i barnehage og arbeide for at flere barn skal få tilbud om barnehageplass når de fyller ett år, og vurdere å innføre løpende eller flere barnehageopptak. Dette er i tråd med ekspertgruppens forslag.

Utvalget foreslår en gradvis opptrapping eller innføring av rett til barnehageplass ved fylte ett år. En rett til plass for alle ettåringer fordrer imidlertid at det til enhver tid er tilgjengelige barnehageplasser i den enkelte kommune og at det er tilstrekkelig tilgang på kvalifisert bemanning. Siden de eldste barna begynner på skolen i august, vil barnehagene måtte gå med ledig kapasitet på høsten (areal og bemanning) og på nyåret. Barnehagene vil da ha for mange ansatte på høsten sammenlignet med normen, og Bergen kommune savner at utredningen fra ekspertgruppen problematiserer bemanning i barnehagene i de månedene fra august der mange plasser står tomme.

Bergen kommune mener også at det kan være utfordrende å rekruttere tilstrekkelig med pedagoger for å innfri pedagognormen ved en utvidelse av retten til barnehageplass. I Bergen kommune er det per i dag en del ledig areal, og kommunen vil med dagens kapasitet klare å tilby barnehageplass til desember-barna innenfor kommunegrensen. Bergen kommune har imidlertid en målsetning om bydelsvis prioritering ved tildeling av barnehageplass, det vil si at alle som ønsker det skal få plass i bydelen de bor i, og utfordringen er at de ledige plassene til desember-barna ikke nødvendigvis er der behovet er til stede.

Bergen kommune har derfor ikke nok plasser til å innføre rett til plass til alle barn fra ett år, og samtidig innfri bydelsvis prioritering, dersom en forholdsmessig like stor andel skulle benytte seg av retten som i dag. Å garantere plass til alle fra ett år, slik utvalget foreslår i hhv trinn to og trinn tre, vil sannsynligvis derfor kreve etablering /utbygging av flere barnehageplasser, selv om nedgangen i barnetall som er forventet framover vil demme opp for noe av dette. Bergen kommune savner at utvalget sier noe om tidsaspektet mellom de ulike trinnene i ny modell for barnehageopptak.

b. Automatisk tildeling av tilbud om barnehageplass, kombinert med målrettet informasjon om barnehage gjennom helsestasjonen

Konklusjon:

Bergen kommune ser at automatisk tildeling av barnehageplass kan ha fordeler for familier der det er en barriere å sette seg inn i søknadsprosesser mv. I Klosterhagen-erklæringen sier byrådet at de vil legge til rette for et mangfold av barnehager, noe som innebærer at foreldrenes valgfrihet i forhold til valg av barnehage for sitt barn (kommunal/privat/ideell) skal tillegges stor vekt. Å bli tildelt en barnehageplass uten forutgående søknadsprosess vil kunne møte motstand blant foreldre, og kunne oppleves som en inngripen.

Bergen kommune mener en ordning med automatisert barnehageopptak ikke er utredet tilstrekkelig til at vi kan ta stilling til den, og ønsker at den foreslåtte ordningen utredes nærmere.

Begrunnelse og utdypende kommentarer:

Bergen kommune har flere kommentarer til forslaget om automatisert tildeling av barnehageplass.

For det første presiserer ikke rapporten hva utvalget legger i automatisk tildeling, og hvem som skal ha ansvaret for å tilby dette. Det er rimelig å anta at utvalget legger til grunn tildeling av barnehageplass som for tildeling av skoleplass, basert på data fra folkeregisteret og barna skal få plass i nærmeste barnehage. Dette vil i mange områder gi utfordringer for Bergen kommune i forhold til om ledige plasser er der barna bor, jfr våre merknader under punkt a.

Det må avklares om det er tenkt at dagens opptak med søknadsfrist (hovedopptak) skal utgå.

Det bør også klargjøres tydelig hvordan/etter hvilke kriterier tildeling skal skje; er det kommunens vedtatte skolekretsgrenser eller skal det være nærmeste avstand til barnehagen som skal legges til grunn for tildelingen eller nærskoleprinsippet? Dette er av betydning siden utvalget skriver at foreldrenes preferanser skal tillegges vekt.

I Bergen vil det å ha nok barnehageplasser i de ulike skolekretsene/nærområdene bli utfordrende. Hva om det ikke er ledig plass i barnehager som er ønsket – skal barnet da tilbys en plass i annen barnehage som har ledig plass?

Det bør også utredes hva som skjer om foreldre takker nei til det automatiske tilbudet de får – vil de få mulighet til å få nytt tilbud senere eller mister de retten til en barnehageplass? Videre bør det klargjøres hva som skjer med barn som har en prioritet som skal gå foran andre søkere (jf. opptakskriteriene i kommunen) – hvordan skal det være avgjørende for tilbud om plass? (Eksempelvis søskenprioritet og det ikke er ledig plass der søsken går den måned barnet blir ett år)

Byrådet i Bergen har i sin politiske plattform (Klosterhagen-erklæringen) at barn bør sikres tilbud om barnehageplass i nærheten av der de bor. Selv om kommunene har ledige barnehageplasser så er utfordringen gjerne det at ledige plasser gjennom året ikke alltid vil være stedplassert der de som trenger en plass bor. Det antas at foreldre vil takke nei til en tildelt plass de ikke kan gjøre seg nytte av. Barnehager med ledig kapasitet vil da i enda større grad enn i dag bli gjennomgangsbarnehager med stor «turnover». Bergen kommune mener at dette er problemstillinger som må løftes fram og diskuteres nærmere før en ordning med automatisert tildeling kan gjennomføres.

I tillegg kommer spørsmålet om bemanning. Som for løpende opptak vil også forslaget om automatisert tildeling av plass innebære store personalkostnader dersom barnehagene til enhver tid skal ha tilstrekkelig bemanning til å ta inn barn.

Utvalget peker på at informasjon fra helsestasjonen for mange familier er viktig i forhold til å søke og ta imot en barnehageplass for sitt barn. Bergen kommune er enig i at dette er et viktig supplement, og vil påpeke at Bergen kommune allerede har flere tiltak rettet mot å hjelpe foreldre med søknadsprosessen. Elektronisk søknadsskjema med innlogging ID-porten for de som klarer dette, men også egne skjema for de som ikke kan logge inn eller ikke har norsk fødselsnummer.

Innbyggjerservice hjelper med søknad ved behov. I tillegg samarbeider kommunen med de åpne barnehagene, som både er en rekrutteringsarena for barnehageplass og konkret hjelper foreldre med å søke ordinær barnehage for sine barn. Bergen kommune har et eget prosjekt for å øke deltakelsen i barnehage for minoritetsspråklige barn, og dette informasjonsarbeidet gir gode resultater. Kommunen samarbeider med ulike frivillige, religiøse og kulturelle organisasjoner, og deler bl.a. ut informasjonsbrosjyren Barnehagen – en god start, oversatt til 24 ulike språk. I tillegg ligger det en Informasjonsfilm om barnehage på nett, teksten på 17 språk.

c. Innføring av universell gratis kjernetid i barnehage, tilsvarende 20 timer i uken

Konklusjon:

Den foreslåtte modellen for gratis kjernetid er vesentlig endret i forhold til modellen som gjelder i dag. Bergen kommune mener at forslaget om innføring av gratis kjernetid i barnehage slik det foreligger ikke er utredet tilstrekkelig til at vi kan ta stilling til det.

Begrunnelse og utfyllende kommentarer:

Utvalget foreslår at fire timers gratis kjernetid for barn fra ett år, tidfestes til midten av dagen og at det skal være mulig for familier å kun velge deltids plass som tilsvarer den gratis kjernetiden. Ordningen skiller seg fra dagens ordning med gratis kjernetid som er behovsprøvd (ut ifra inntekt) og som gjelder for barn i alderen to til fem år.

Bergen kommune mener det bør utredes nærmere om det er ønskelig med deltids plasser, som kan bli en konsekvens av ordningen med universell gratis kjernetid for de som kun benytter seg av de 20 timene. Etter at det ble innført makspris i barnehage erfarte kommunene at det var stadig færre som ønsket seg en deltids plass i barnehage for sitt barn i barnehage. Det er grunn til å anta at dette vil gjelde i enda sterkere grad dersom forslaget om at maksprisen i barnehage skal reduseres med 1000 kr/mnd. til kr 2000/mnd. fra 1.8.24 blir gjeldende.

Bergen kommune opplever per i dag ikke at foreldre kun søker om plass tilsvarende de 20 timene som er gratis. Men dersom forslaget til ny ordning får som konsekvens at mange familier bare vil benytte seg av tilbud om universell gratis kjernetid fire timer daglig så er dette utfordrende for barnehagene, som da ikke kan ta inn andre barn i den resterende tiden utover de fire timene, og følgelig vil få reduksjon i økonomisk tilskudd slik ordningen med tilskudd er i dag. Innføring av en slik ordning fordrer derfor at barnehagen vil få tilskudd for helplass selv om plassen kun benyttes fire timer pr. dag. Hvis ikke må barnehager redusere sin kapasitet.

d. Dagens to moderasjonsordninger erstattes av en ny moderasjonsordning for barnefamilier med lav inntekt

Konklusjon:

Bergen kommune støtter anbefalingen.

e. Kontantstøtten avvikles

Konklusjon:

Målsetningen med forslaget til ny modell for barnehageopptak og foreldrebetaling er å øke opp barnehagedeltakelsen. Utvalgets forslag om å avvikle kontantstøtten i trinn 3 i er både en konsekvens av og en følge av de øvrige forslagene som foreligger i rapporten. Dersom alle barn går i barnehage slik den foreslåtte modellen for barnehageopptak og foreldrebetaling legger opp til, støtter Bergen kommune at kontantstøtten bortfaller.

Begrunnelse og utfyllende kommentarer:

Bergen kommune mener utvalget i høringen belyser godt vurderingene rundt kontantstøtten i forhold til at den kan være en motiverende faktor for ikke å søke barnehageplass. Å avvikle kontantstøtten antas å bidra til å øke barnehagedeltakelsen for alle familier. I arbeidet med å avvikle kontantstøtten vil løpende opptak til barnehage være et viktig alternativ.

Noen foreldre og familier kan ha et ønske om å være hjemme med små barn, utsette barnehagestarten og/eller bruke andre omsorgsformer enn barnehage. Bergen kommune vil påpeke at den valgfriheten kontantstøtten gir familier og foreldre også må tas hensyn til når kontantstøtten foreslås avviklet.

10.4.1. Skole - Utpøving av å integrere SFO i en mer helhetlig skoledag for 1-4. trinn

Konklusjon:

Bergen kommune støtter forslaget under forutsetning om at utpøvingen tar hensyn til de ansattes arbeidshverdag og lærernes arbeidstidsavtale og at den finansieres av regjeringen.

Begrunnelse og utfyllende kommentarer:

Byrådet mener det er viktig å gjøre skolen enda bedre slik at alle kan oppleve læring, mestring, mening, trygghet og fellesskap i skolen. Byrådet savner at forslaget drøfter hvilken effekt dagens ordning med gratis SFO, og eventuell utvidelse av denne, vil kunne ha versus en integrering av SFO i en mer helhetlig skoledag

Bergen kommune jobber i dag systematisk for å imøtekomme de utfordringene som ekspertgruppen skisserer i utredningen. I for eksempel læreplanverket for skolen (LK20) legges det opp til lek og utforskning i praktiske, kreative og estetiske oppgaver i mange fag. I tillegg vil den nasjonale rammeplanen for SFO ivareta mange av de nevnte utfordringene.

I Bergen kommune sin kvalitetsutviklingsplan «*Sammen for kvalitet – læring og medvirkning*» står det at bergensskolen skal være en inkluderende skole der aktive og medvirkende elever utvikler kompetanser for mestring av eget liv. Det står også følgende: Skolen støtter og bidrar til elevenes sosiale læring og utvikling gjennom arbeid med fagene og ellers i skolehverdagen.

Skolen samarbeider med elevene og sikrer at de får medvirke og ta medansvar i læringsfellesskapet. Dette bidrar til å skape en trygg og inkluderende læringsarena som gir mulighet for utforskende, praktiske og elevaktive arbeidsmåter. Ved å realisere læreplanen (LK20), Bergen kommune sin kvalitetsutviklingsplan og den nasjonale rammeplanen for SFO mener Bergen kommune at en del av de nevnte utfordringene vil bli møtt gjennom skole- og SFO-hverdagen slik den er organisert i dag.

Selv om Bergen kommune jobber målrettet med de utfordringen som er skissert i denne utredningen, mener kommunen at det kan være viktig å sette i verk flere tiltak for å klare å løse de nevnte utfordringene. Kommunen er enig med ekspertgruppen om at en mer helhetlig skoledag for 1-4. trinn kan bidra til å sikre skoledagen rom for variert læring og

aktivitet. Kommunen stiller seg derfor i utgangspunktet positiv til dette forslaget. Bergen kommune vil likevel påpeke at en lengre skoledag i seg selv ikke nødvendigvis betyr et elevene trives bedre eller lærer mer på skolen. En forutsetning for å lykkes med det foreslåtte forsøket er at innholdet i skoledagen kjennetegnes av høy kvalitet.

Bergen kommune vil også understreke at en ordning som kan skape en mer krevende arbeidshverdag for lærere og andre ansatte i skolen ikke er ønskelig og kan få negative ringvirkninger for rekruttering til læreryrket. Ekspertgruppen sier også selv at de forventer at dette forslaget kan møte motstand.

Bergen kommune mener at det er viktig at forslaget sees i sammenheng med utfordringer knyttet til skoleansattes allerede krevende arbeidshverdag. Bergen kommune vil derfor understreke at forslaget til utprøving må være i tråd med de ansattes gjeldende arbeidstidsavtale.

10.4.2. Skole - Utprøving av «laget rundt eleven»

Konklusjon:

Bergen kommune støtter anbefaling under forutsetning om at behov for utvidet kapasitet finansieres av regjeringen.

Begrunnelse og utfyllende kommentarer:

Bergen kommune mener at det er viktig å iverksette tiltak som kan bidra til at lærere får mer tid til å undervise, samtidig som barn får tilpasset hjelp og støtte fra voksne med riktig fagkompetanse.

Anbefalingen oppleves som utydelig beskrevet om hvorvidt «laget» skal være ansatt i skolen eller komme til skolen fra andre tjenester og bidra med sin kompetanse på skolen som base. Bergen kommune anbefaler at dette vurderes tydeligere og det anbefaler det siste alternativet. Utviklingen må initieres og prioriteres av skoleledelsen.

I de fleste kommuner vil det kreve at ulike sektorer og tjenester planlegger og utvikler dette «laget rundt eleven», tilgjengeligheten og det tverrfaglige samarbeid rundt og for barna sammen. Da må den enkelte tjeneste se ut over sine kjerneoppdrag og bidra på både system- og individnivå sammen, til beste for den enkelte og grupper som trenger det.

10.5.1. Helsestasjon - Utprøving av mer systematisk foreldreveiledning

Konklusjon:

Bergen kommune støtter anbefalingen, med følgende utdypinger:

Utdypende kommentarer:

Noen av gruppetilbudene/kurs som tilbys på helsestasjonen i dag, samt utprøvingen av programmet, «Sammen på vei», må løftes som sentrale forebyggende og helsefremmende tiltak. Ekspertgruppen viser til forskning på foreldrestøtte og -veiledning, men peker på behovet for norske studier som undersøker langtidseffekter for barn i fattige familier. Utprøvingen av programmet, «Sammen på vei» i Norge vil også kunne bidra til økt kunnskap på området.

Bergen kommune stiller spørsmål til at ekspertutvalget avgrenser arenaen for denne anbefalingen til helsestasjon. Dette gjelder også for anbefaling 10.5.2 og 10.5.3.

Det er viktig at nasjonale myndigheter omtaler og forstår kommunale tjenester for barn og familier slik de har blitt utviklet gjennom siste årene. Dette gjelder særlig etter at psykisk helse ble likestilt med fysisk helse i Helse- og omsorgstjenesteloven (2011), lovfesting av psykologkompetanse (2020) og tilskuddsordninger som har gitt mulighet for å utvikle tverrfaglige lavterskeltjenester i forlengelsen av helsestasjon og skolehelsetjeneste. I disse tjenestene foregår det systematisk veiledning av foreldre og familier.

10.5.2. Helsestasjon – Utprøving av ulike modeller for tverrfaglig innsats

Konklusjon:

Bergen kommune støtter anbefalingen, med utdypende kommentar:

Utdypende kommentarer:

Se vedr bruken av begrepet 'helsestasjon' i anbefaling 10.5.1.

10.5.3. Helsestasjon – Mer systematisk innsamling og tilrettelegging for deling av data

Konklusjon:

Bergen kommune støtter anbefalingen, med utdypende kommentar:

Utdypende kommentarer:

Se vedr bruken av begrepet 'helsestasjon' i anbefaling 10.5.1.

10.6.1. Fritid – Utprøving av modeller for å øke barn i fattige familier sin deltakelse i fritidsaktiviteter

Konklusjon:

Anbefalingen støttes, med følgende utdypende kommentarer:

Aktivitetskortet må utvides som en nasjonal, universell ordning.

Utdypende kommentarer:

Aktivitetskortet i Bergen kommune er eksempel på et målrettet tiltak som fungerer, (<https://www.bergen.kommune.no/innbyggerhjelpen/kultur-idrett-og-fritid/fritid/fritidstilbud/aktivitetskortet-for-barn-og-unge>). Aktivitetskortet bidrar til at fattigdomsutsatte barn får tilgang til kultur- og idrettsaktiviteter i Bergen. Snart lanseres tjenesten som egen app. Aktivitetskortet deles ut av Bergen kommune til barn og unge i alderen 0-17 år som mottar sosialstønad fra NAV, er tilknyttet Introduksjonssenteret for flyktninger, eller Krisesenteret for Bergen og omegn. Kortet skal være et kompensierende tiltak for målgruppen, forhindre utestengelse på viktige opplevelses- og deltakerarenaer og fremme integrering. Det utføres per i dag flere undersøkelser på effekten av tilbudet, og kartleggingsarbeidet bør opprettholdes. Det bør jobbes videre med å videreutvikle digitaliseringen av kortet og informasjon om tilbudene som inngår. Ved å etablere en ny nettside www.kulturbybergen.no vil informasjon om tilgjengelige aktiviteter blir mer effektivt kommunisert.

Gjennom Bergen kommunes barnefamiliepanel [Bergen kommune - Barnefamiliepanelet](#) har vi analyser som viser at utfordringene med barn og unges deltagelse krever samordnede tiltak langs flere akser:

- Familiene til de som ikke deltar må informeres og motiveres
- Det må satses på tidlig start for unge fra hjem med lite ressurser

- Det må tas grep knyttet til hele kostnadsbildet for deltagelse, inkludert transport, utstyr og sosiale kostnader.
- Tilbudene må gjøres mer inkluderende for familier med lav inntekt.
- Det må gjøres mer forskning på hva som motiverer foreldre til å sikre barn og unges deltakelse i ulike fritidstilbud.

10.6.2. Fritid - Endre finansieringsmodell for tilskudd til inkluderingstiltak

Konklusjon:

Anbefalingen støttes, med følgende utdypende kommentarer:

Utdypende kommentarer:

En ny finansieringsmodell vil gi økt forutsigbarhet for kommunen og muliggjøre faste søknadsfrister og tidligere utbetaling av tilskuddene som kommunen tildeler. Dagens søknadsprosess inn mot BUFdir er ikke rigget for en kommune på størrelse med Bergen. Det vil være bra at kommunen får tildelt en sum som kan forvaltes gjennom kommunens tilskuddsløsninger og kommunikasjonskanaler. For å treffe de lokale utfordringene, må det gis rom for en viss autonomi i utformingen av retningslinjer for tilskuddene som kommunen skal gi videre.

En utfordring er at halvparten av tildelingen i dag går til nasjonale frivillige organisasjoner som søker gjennom organisasjonens sentralløst. I rapportens anbefalinger står det at innretningen bør være 50 prosent til kommunene og 50 prosent til nasjonale frivillige organisasjoner. Bergen kommune foreslår at departementet vurderer hvorvidt innretningen heller bør være 70 prosent til kommunene, og 30 prosent til inkluderingstiltak i regi av nasjonale frivillige organisasjoner. Dette for at tiltakene i større grad skal nå barn og unge sine behov og for at kommunen skal kunne se inkluderingstiltakene i en større og helhetlig sammenheng.

10.7. Tett og helhetlig oppfølging – Systematisk utprøving av familiekoordinatorer

Konklusjon:

Anbefalingen støttes, med følgende utdypende kommentarer:

Utdypende kommentarer:

Siste årene har det vært en utvikling i forståelsen av hva en person, og ikke minst en familie med barn trenger av koordinerende bistand når hjelpebehovene er omfattende, varige og sammensatte.

Retten til Individuell Plan (IP) ble hjemlet i helselovgivningen i 2001 og gjaldt personer med behov for langvarige og koordinerte helse- og/eller sosialtjenester både i kommunehelsetjenesten og i spesialisthelsetjenesten. For familier som hadde barn og behov for å koordinere behov og innsats både for barnet selv og familien var IP ikke tilstrekkelig hjelpsom. IP forpliktet heller ikke tjenester utenfor helse- og sosiale tjenester i tilstrekkelig grad.

Retten til Barnekoordinator kom i august 2022, samtidig med at samarbeidsplikten ble skrevet tydelig inn i 14 ulike lover. Her var barne- og familieperspektivet tydeliggjort, og plikten til samarbeid både på system og individnivå uthevet. Samarbeidsbestemmelsene var et forsøk på å løse de problemene som en familie med barn med alvorlig sykdom og/eller funksjonsnedsettelse har, når tjenestene er fragmenterte og samarbeidet ikke er godt nok.

Rapportens anbefaling om å prøve ut familiekoordinatorer skal ta et familieperspektiv og «bistå med støtte og praktisk hjelp» til «fattige barnefamilier» (s 216 i rapporten). I disse familiene vil det være større tetthet av både voksne og barn som har egne koordineringsbehov, og som dermed har rett til Individuell Plan og/eller Barnekoordinator slik disse beskrives i dag.

Bergen kommune mener det er viktig at alle som bistår med koordinering i og for en barnefamilie må ta både et barneperspektiv, et familieperspektiv og et helhetlig oppvekstperspektiv. Dette er også i tråd med barneverns-/oppvekstreformen. Bergen kommune mener at det er viktig at disse tre koordinatorbegrepene ikke blir brukt til å skille mellom sårbare grupper som trenger koordinering. Det kan fort føre til A- B- og C-lag av koordinatorer og brukere. Bergen kommune ber regjeringen om å vurdere hvorvidt det er mulig å utvikle en tydelig koordinatorrolle/praksis med formål og innretning for barn og unge og deres familier, og en koordinatorrolle/praksis med formål og innretning for voksne.

Bergen kommune støtter utprøvingen av familiekoordinator under forutsetning om den finansieres av regjeringen. Bergen kommune vil gjerne delta i en slik utprøving.

Til sist vil Bergen kommune peke på behovet for at enhver koordinatorrolle sikres digitale løsninger for personvernsikker dokumentasjon, god brukermedvirkning og effektive arbeidsprosesser.

10.8. Områdesatsing – Utprøving av tiltak gjennom flere områdesatsinger

Konklusjon:

Bergen kommune støtter anbefaling, med følgende utdypende kommentarer:

Utdypende kommentarer:

Bergen kommune har erfart at områdesatsinger også kan være egnet til å prøve ut nye løsninger og samarbeidsmodeller for å utvikle det kommunale tjenestetilbudet.